

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายชูเกียรติ หาทวยการ
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. นิวัฒน์ มาสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประติพิทธิ์ ประคองศรี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภัศร เตชะประเสริฐวิทยา)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ 2) สภาพการเลี้ยงผึ้งและปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ 3) ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เลี้ยงผึ้งเลี้ยงผึ้งพันธุ์ 4) เปรียบเทียบแรงจูงใจของผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีลักษณะพื้นฐานทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2539 จำนวน 118 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F - test ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ร้อยละ 96.6 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.6 ปี ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ร้อยละ 41.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 82.2 แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ร้อยละ 49.2 มีอาชีพหลักรับราชการ เลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 81.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.7 คน เลี้ยงผึ้งพันธุ์มาแล้วเฉลี่ย 4.6 ปี มีจำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1.6 คน มีรายได้ทั้งหมด ต่อคนต่อปีเฉลี่ย 204,132.52 บาท จำนวนรังผึ้งที่เลี้ยงเฉลี่ย

ในครอบครัวเฉลี่ย 4.7 คน เลี้ยงผึ้งพันธุ์มาแล้วเฉลี่ย 4.6 ปี มีจำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1.6 คน มีรายได้ทั้งหมด ต่อคนต่อปีเฉลี่ย 204,132.52 บาท จำนวนรังผึ้งที่เลี้ยงเฉลี่ย 20.85 รัง ใช้ต้นทุนในการผลิตเฉลี่ย 732.02 บาทต่อรังต่อปี ได้ผลผลิตเฉลี่ย 19.30 กิโลกรัมต่อรังต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายน้ำผึ้งเฉลี่ย 41,496.02 บาทต่อปี คิดเป็นรายได้ต่อรังเฉลี่ย 1,943.36 บาทต่อปี ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ร้อยละ 95.8 ผ่านการฝึกอบรมในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ร้อยละ 94.2 เลี้ยงผึ้งพันธุ์อิตาเลียนสีเหลือง ร้อยละ 41.6 ซื้อพันธุ์ผึ้งจากศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง ร้อยละ 48.3 ซื้ออุปกรณ์ในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์จากศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง ร้อยละ 55.9 ให้อาหารเสริม แก่ผึ้ง ร้อยละ 78.0 ตรวจดูผึ้ง 4 - 7 วันต่อครั้ง ร้อยละ 46.6 ย้ายผึ้งไปเก็บน้ำหวานที่สวนผลไม้ในต่างจังหวัด ร้อยละ 68.6 ใช้การขนย้ายไปเก็บน้ำหวาน ร้อยละ 78.8 จำหน่ายน้ำผึ้งที่ฟาร์ม ร้อยละ 55.1 กำหนดราคาน้ำผึ้งเอง ปัญหาในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ประสบ ได้แก่ การระบาดของโรคผึ้ง

แรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ในระดับมากที่สุดให้ผู้เลี้ยงผึ้งเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ได้แก่ ความเป็นกันเองของเจ้าหน้าที่ การสนับสนุนสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูผึ้ง เอกสารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งมีเพียงพอ การมีภูมิอากาศเหมาะสม มีพื้นที่ในการเลี้ยงเหมาะสม มีอาหารผึ้ง ในธรรมชาติเพียงพอ ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงน้อย ใช้เวลาในการดูแลรักษาน้อย ใช้แรงงานในการเลี้ยงน้อย และราคาน้ำผึ้งหรือผลตอบแทนในการเลี้ยงสูง

ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจของผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ พบว่า ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกันเพียงประเด็นเดียว คือ การบริการในการจัดหาปัจจัยการผลิตของศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน 2 ประเด็น คือ มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม และความสะดวกในการจัดการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่มีอาชีพหลักแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน 4 ประเด็น คือการได้รับการยอมรับนับถือ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต สภาพแวดล้อมเหมาะสมและความสะดวกในการจัดการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์มีรายได้จากการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน 6 ประเด็น คือ ความภูมิใจในความสำเร็จในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ การได้รับการยอมรับนับถือ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต การติดตามของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การบริการในการจัดหาปัจจัยการผลิตของศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง สภาพแวดล้อมเหมาะสมและความสะดวกในการจัดการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่มีระยะเวลาในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการเลี้ยงผึ้งแตกต่างกัน 5 ประเด็น คือ ความภูมิใจในความสำเร็จในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ การได้รับการยอมรับนับถือ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต การบริการในการจัดหาปัจจัยการผลิตของศูนย์อนุรักษ์และขยาย


พันธุ์ผึ้ง และสภาพแวดล้อมเหมาะสม ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์มีจำนวนรังผึ้งที่เลี้ยงแตกต่างกันมีระดับแรง
 ูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน 6 ประเด็น คือ ความภูมิใจในความสำเร็จในการเลี้ยงผึ้ง
 พันธุ์ การได้รับการยอมรับนับถือ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต การติดตามของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
 เสริม การบริการปัจจัยการผลิตของศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง สภาพแวดล้อมเหมาะสมและ
 ความสามารถในการจัดการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ที่มีระยะทางจากฟาร์มถึงสถานที่เก็บน้ำ
 หวานแตกต่างกัน มีระดับแรงูงใจในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์แตกต่างกัน 5 ประเด็น คือ การได้รับการ
 ยอมรับนับถือ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต การติดตามของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การบริการใน
 การจัดหาปัจจัยการผลิตของศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้ง และการมีตลาดจำหน่ายผลผลิต


ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรแนะนำให้ความรู้เรื่อง การป้องกัน
 กำจัดโรคและศัตรูผึ้งเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นปัญหาหลักในการเลี้ยงผึ้ง 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควร
 ให้ความรู้และให้การสนับสนุนหรือบริการปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงูงใจในการเลี้ยงผึ้งในเรื่อง ความ
 เป็นกันเองของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร การสนับสนุนสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูผึ้ง การ
 สนับสนุนเอกสารคำแนะนำการเลี้ยงผึ้ง ให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิอากาศเหมาะสม พื้นที่ในการเลี้ยง
 ผึ้งที่เหมาะสม อาหารผึ้งตามธรรมชาติ การใช้พื้นที่ในการเลี้ยง การใช้เวลาและแรงงานในการ
 เลี้ยง และผลตอบแทนในการเลี้ยงผึ้ง เพื่อให้เกษตรกรมีความสนใจและมีกำลังใจในการเลี้ยงผึ้ง

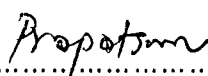
THESIS TITLE : MOTIVATION OF BEEKEEPERS FOR HONEY PRODUCTION
IN THE NORTHEAST OF THAILAND

AUTHOR : MR. CHOUKIERT HATAWAIKAN

THESIS ADVISORY COMMITTEE :


.....Chairman
(Dr. Niwat Martwanna)


.....Member
(Associate Professor Dr. Prasit Prakongsri)


.....Member
(Assistant Professor Prapatsorn Tachaprasertvitaya)

ABSTRACT

A study was conducted to : 1) identify the socio – economic background of beekeepers. 2) outline the existing conditions used for apiculture, problems and obstacles faced by apiculturists, 3) identify the factors which kept the beekeepers motivated, and 4) compare the motivating factors based on the socio-economic backgrounds of the beekeepers and the conditions used for beekeeping. A total of 118 registered beekeepers in the Northeast in 1996 were selected for this study. To achieve this, multistage sampling was operated and the research data was gathered using direct interviews coupled with specially devised questionnaires. The obtained data was processed and expressed as frequency, percentages, standard deviation and F - test.

The results revealed that 96.6 percent of beekeepers were males and 82.2 percent married. Almost a half or 41.5 percent of these apiculturists graduated with Bachelor's degree or higher. The main occupation of 49.2 percent of these beekeepers was in government services while 81.4 percent of them took beekeeping as a secondary career. On averages, the results also revealed the following information. Beekeeping experience

: 4.6 years; Family size : 4.7 persons; Available labour : 1.6 persons/family; Annual income : 204,132.52 Baht; Number of bee hives : 20.85 hives/case; Investment cost : 732.02 Bahts/hive; Honey yield : 19.30 kg/hive; Income from honey : 41, 496.02 Bahts/year. Other information related to these beekeepers included : 95.8 percent had training background; 94.2 percent used the Italian yellow breed; 41.6 percent purchased the bees from Center for Bee Conservation and Breeding; 48.3 percent bought beekeeping facilities from the Center; 55.9 percent used feed supplements; 78.0 percent examined their bees every 4 - 7 days; 46.6 percent moved their bees to the orchards in other provinces to get sufficient nectar and 68.6 percent moved their bees in search for nectar in other places; 78.8 percent sold the honey at the farms and 55.17 percent set the honey price by their own.

The only problem seriously faced by beekeepers was the epidemic of bee diseases.

It was found that these beekeepers were motivated greatly by 10 factors including 1) positive impression with related government personals, 2) sufficient support of pest control chemicals, 3) sufficient support of technical hand books, 4) suitable climatic and environmental conditions, 5) suitable beekeeping areas, 6) sufficiency of natural nectar, 7) not much area was required, 8) little time and care was needed, 9) little labour was required, and 10) high price of honey i.e. high return from beekeeping.

Significant differences in the motivating factors were detected when comparative assessments were made based on the socio-economic backgrounds and the conditions used for beekeeping and these could be listed out on various basis as follows.

1) Comparison based on ages

A Significant difference was detected regarding the services provided by Center for Bee Conservation and Breeding.

2) Comparison based on education

Significant differences were found in two motivating factors i.e. suitable environments and management simplicity.

3) Comparison based on careers

Four issues of significant difference were noted i.e. the respectability received as

beekeepers; high return from beekeeping, suitable environments and management simplicity.

4) Comparison based the level of return from beekeeping.

Six aspects of significant difference were detected i.e. the pride gained from the success, the respectability received as beekeepers, high return from beekeeping, positive impression with related government personels, the services provided by Center for Bee Conservation and Breeding, suitable environments and management simplicity.

5) Comparison based on duration of experience

Significant differences were recorded in 5 motivating factors i.e. the pride gained from the success, the respectability received as beekeepers, high return from beekeeping, the services provided by Center for Bee Conservation and Breeding, and suitable environments.

6) Comparison based on number of hives

Significant differences were detected in 6 motivating factors i.e. the pride gained from the success, the respectability received as beekeepers, high return from beekeeping, positive impression with related government personels, the services provided by Center for Bee Conservation and Breeding, suitable environments and management simplicity.

7) Comparison based on the distance between the farms and the source of nectar

Significant differences were observed in 5 motivating factors i.e. the respectability received as beekeepers, high return from beekeeping, positive impression with related government personels, the services provided by Center for Bee Conservation and Breeding and marketing availability of the honey.

It is recommended based on the obtained results that : 1) actions should be taken by related government personels so that the beekeepers are enabled to tackle the problem of bee diseases; and 2) related government personels should keep the beekeepers motivated by providing sufficient services and support, keeping the beekeepers highly impressed with their services as well as providing them with pest control chemicals, technical handbooks or technical documents and the information regarding suitable climatic conditions, suitable areas, sources of natural nectar, the return from beekeeping and all the effective management techniques required.